

HÅLOGALAND LAGMANNSRETT

DOM

Avsagt: 06.11.2020

Saksnr.: 20-042308ASD-HALO

Dommere:

Lagdommer
Kst. lagdommer
Ekstraordinær
lagdommer

Susann Funderud Skogvang
Gjermund Aasbrenn
Bjørnar K. Leistad

Sivilingeniør
Takstmann/Murmester

Eystein Abel Engh
Baard Bakken

I	Anke		
	Ankende part	Sweco Norge AS	Advokat Gunnar Sørli Advokat Sofie Komissar
	Ankemotpart	Vefsn kommune v/Ordføreren	Advokat Jørgen Birkeland Advokat Knud Jacob Knudsen
II	Avledet anke		
	Ankende part	Vefsn kommune v/Ordføreren	Advokat Jørgen Birkeland Advokat Knud Jacob Knudsen
	Ankemotpart	Sweco Norge AS	Advokat Gunnar Sørli Advokat Sofie Komissar

1 INNLEDNING	3
1.1 Sakens bakgrunn	3
1.2 Saksgang og prosesshistorie	5
2 PARTENES ANFØRSLER OG PÅSTANDER	7
2.1 Sweco har i hovedtrekk anført:	7
2.1.1 Prinsipalt: Det er reklamert for sent	7
2.1.2 Subsidiært: Det foreligger ikke ansvarsgrunnlag	7
2.1.3 Atter subsidiært: Det foreligger ikke årsakssammenheng	8
2.1.4 Swecos påstand	9
2.2 Vefsn kommunes har i hovedtrekk anført:	9
2.2.1 Sweco er erstatningsansvarlig på grunn av prosjekteringsfeil	9
2.2.2 Det foreligger årsakssammenheng	10
2.2.3 Reklamasjonsspørsmålet	11
2.2.4 Avledet anke	11
2.2.5 Vefsn kommunes påstand	11
3 LAGMANNSRETTENS VURDERING	12
3.1 Resultat	12
3.2 Generelt om prosjekteringskontrakten og kontraktstolkning	12
3.3 Skader og skadeårsaker	13
3.4 Ansvarsgrunnlag - profesjonsansvaret	15
3.4.1 Kontraktens krav til prosjekteringen	15
3.4.2 Nærmere om profesjonsansvaret	16
3.4.3 Er kravet til faglig forsvarlig handlemåte og aktsomhet overholdt?	17
3.5 Årsakssammenheng	22
3.5.1 Overordnet om kravet til årsakssammenheng	22
3.5.2 Mangler ved renneløsningen/Kollaps i renner i alle bassenger	23
3.5.3 Løse fliser på gulvarealer	24
3.5.4 Løse fliser på gulv og vegger i terapi- og barnebassengene	25
3.5.5 Løse fliser på gulv og vegger i hovedbassenget	26
3.6 Reklamasjonsspørsmålet	27
3.7 Forhold på kommunens side som gjør at Swecos ansvar skal reduseres?	30
3.8 Avledet anke	31
3.9 Oppsummering	32
3.10 Sakskostnader	32
3.11 Dekning av utgifter til fagkyndige meddommere	34
4 AVSLUTNING	34

1 Innledning

1.1 Sakens bakgrunn

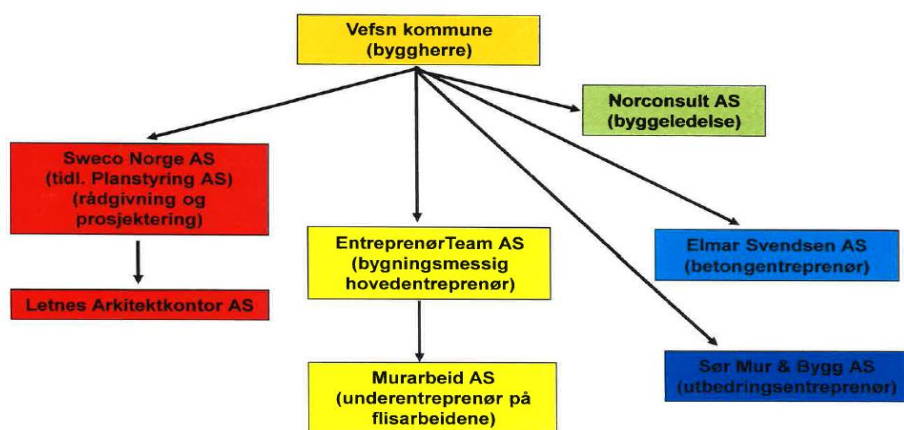
Saken gjelder krav om erstatning for merkostnader grunnet prosjekteringsfeil i forbindelse med oppgradering og utvidelse av Kippermoen svømmeanlegg, som er integrert i Kippermoen idrettssenter i Mosjøen i Vefsn kommune.

Sweco Norge AS (Sweco) er et stort landsdekkende rådgivningsselskap som i 2012 kjøpte opp det mindre, Steinkjer-baserte rådgivningsselskapet Planstyring AS. Fra 1. januar 2013 gikk Planstyring AS inn i Sweco. I det følgende omtales begge selskapene som Sweco.

Etter anbudskonkurranse høsten 2010, inngikk Vefsn kommune 23. desember 2010, kontrakt med Sweco om å planlegge, prosjektere og utarbeide konkurransegrunnlag for oppgradering av Kippermoen svømmehall med nytt tilbygg og varmtvannsbasseng. Kontrakten var basert på NS 8401:2010 Alminnelige kontraktsbestemmelser om prosjekteringsoppdrag. Kontraktssummen var på 2 368 100 kroner eksklusive merverdiavgift.

Det videre arbeidet ble organisert som en delt entreprise med Vefsn kommune som byggherre, og med sideordnede entreprenører for ulike fag. Oppdraget knyttet til svømmehallen var delvis renovering av eksisterende basseng samt utvidelse av svømmeanlegget med etablering av et terapibasseng (også kalt opplæringsbasseng og varmtvannsbasseng) og et barnebasseng og vannsklie. Det ble utlyst anbudskonkurranser for de ulike entreprenørarbeidene, hvor Sweco var rådgiver for kommunen og blant annet hadde ansvar for å vurdere tilbudene. Kommunen inngikk kontrakt basert på NS 8405 med betongentreprenøren Elmar Svendsen AS til å utføre grunn- og betongarbeidene. Kommunen inngikk videre kontrakt, også den basert på NS 8405, med entreprenørfirmaet EntreprenørTeam AS for blant annet mur- og flisarbeidet, som er det sentrale i denne saken. Det var en utførelsesentreprise hvor de enkelte prosessene var utformet, tegnet og beskrevet av Sweco. Sweco var bistått av Letnes Arkitektkontor AS, og uformelt også av Stein Skogstad, i utforming av konkurransegrunnlaget. Lagmannsretten benytter for enkelhets skyld Sweco også om selskapets kontraktsmedhjelpere.

I tingrettens dom side 4 er følgende «organisasjonskart» over entreprenørene som har betydning for denne saken inntatt:

Sommeren 2011 ble det opprettet en egen prosjekteringsgruppe med rådgivere innen de ulike fag, og med Reidar Grande fra Sweco som prosjekteringsgruppeleder.

I februar 2013 ble det avdekket flere feil ved betongarbeidene utført av Elmar Svendsen knyttet til kantrennene i barne- og terapibassengene. EntreprenørTeam påtok seg arbeidet med oppretting, og metoden for dette ble prosjektert av Sweco.

Overtakelsesforretning for arbeidene ble holdt 3. desember 2013.

På garantibefaring 28. april 2015 ble det oppdaget sprekker og riss i fliser rundt bassengene. Den 4. november 2015 ble det avholdt et møte med befaring av skadene i bassenget hvor både kommunen, Sweco og EntreprenørTeam var til stede. Den 13. november 2015 sendte kommunen et brev til Sweco hvor overskriften var «Kippermoen Svømmehall – skader på fliser/fliskonstruksjon. Reklamasjon». I brevet fremgikk det at det i henhold til NS 8401 punkt 13.4 varsles om at «mulig reklamasjon for feilprosjektering som han ha forårsaket skadene».

Kommunen engasjerte Sintef ved seniorforsker Arne Nesje for å få klarlagt årsaken til skadene og nødvendige utbedringstiltak. Den 5. mars 2016 orienterte kommunen EntreprenørTeam, Sweco og Elmar Svendsen om prosessen med Sintef og status i saken, og ba samtlige om å bidra til å kartlegge årsaken til skadene.

Arne Nesje befarte anlegget 13. april 2016 og oversendte et utkast til rapport til kommunen 6. juni 2016. Denne skulle danne grunnlag for en ny befaring som ble holdt 14. juni 2016. Endelig rapport forelå 5. september 2016. I etterkant av Sintefs rapport ble det gjennomført flere møter mellom partene i saken uten at noen påtok seg ansvaret for manglene. Det ble også avdekket at skadene utviklet seg.

Sweco engasjerte høsten 2017, etter at forliksklage var tatt ut, Stein Skogstad for å kartlegge årsakene til skadene på bassengene på Kippermoen. Hans rapport forelå 15. november 2017. Kommunen innhentet ytterligere en sakkyndig utredning fra Ola Espelid i forbindelse med rettssaken.

Etter anbudskonkurranse inngikk Vefsn kommune kontrakt med Sør Mur og Bygg AS om utbedring av skadene ved bassengene. Utbedring ble utført i perioden fra desember 2017 til juli 2018. Under utbedringene ble det avdekket ytterligere mangler, og utbedringen ble vesentlig dyrere enn forutsatt. I brev 8. mai 2018 ble Swecos og EntreprenørTeams prosessfullmektiger orientert om at hovedbassenget hadde blitt tappet ned og at skadeomfanget var omfattende. Av brevet fremgikk videre:

«Videre forløp

At hele hovedbassenget må rives helt ned til betongen for så å bygges opp på nytt, samt at gulvflisene i store deler av svømmehallen faktisk også måtte legges på nytt, har betydelige kostnadskonsekvenser. Totalkostnaden på utbedringsarbeidene nærmer seg 10 millioner kr. Det er i skrivende stund en sikkerhetsmargin igjen til dette overslaget, men endelig sluttsum foreligger som kjent først når arbeidene er avsluttet.

I hovedbassenget ble det lagt ny flis på gammel flis etter at det var sjekket at denne satt godt festet. Når nå de nye flisene løsner, oppstår naturlig nok spørsmål om rådgiver burde anbefalt å legge ny flis oppå den gamle, glatte flisen. Det er videre et spørsmål om arbeidene ble korrekt utført og det aggressive vannet kan også ha spilt en rolle.»

1.2 Saksgang og prosesshistorie

Vefsn kommune sendte søksmålsvarsel 19. mai 2017 og forliksklage 5. juli 2017. Forliksrådet innstilte saken 20. september 2017.

Vefsn kommune tok ut stevning mot EntreprenørTeam og Sweco 19. september 2018. Begge bestred ansvar og ba seg tilkjent sakskostnader. Alstahaug tingrett avsa dom 19. desember 2019 med slik domsslutning:

1. Sweco Norge AS dømmes til å betale Vefsn kommune 6 000 000 –seksmillioner-kroner inklusiv merverdiavgift innen 2 -to- uker fra forkynnelse av dommen.
2. Entreprenør Team AS dømmes til å betale Vefsn kommune 2 800 000 –tomillionerogåttehundretusen- kroner inklusiv merverdiavgift innen 2 –to- uker fra forkynnelse av dommen.

3. Sweco Norge AS dømmes til å betale Vefsn kommune 1 300 000 – enmillionogtrehundretusen- kroner inklusiv merverdiavgift i sakskostnader innen 2 –to- uker fra forkynnelse av dommen.
4. Sweco Norge AS dømmes til å erstatte halvparten av Vefsn kommunes kostnader til rettens gebyr og fagkyndige meddommere i tråd med rettens etterfølgende beslutning.

Sweco anket over tingrettens rettsanvendelse og bevisbedømmelse vedrørende deres ansvar. Vefsn kommune anket over tingrettens bevisbedømmelse og rettsanvendelse vedrørende EntreprenørTeams ansvar, tok til motmæle mot Swecos anke og fremmet avledet anke over tingrettens vurdering av kommunens krav om dekning av utgifter fra Sweco. EntreprenørTeam tok til motmæle mot anken fra kommunen og fremmet avledet anke knyttet til tingrettens vurdering av deres ansvar.

Ved felles prosesskriv 4. september 2020 begjærte Vefsn kommune og EntreprenørTeam saken mellom dem hevet som forlikt. Lagmannsretten tok begjæringen til følge i kjennelse 15. september 2020.

Ankeforhandling i saken mellom Sweco og Vefsn kommune ble holdt i Mosjøen 5.–8. oktober 2020 og i Tromsø 12. oktober 2020, til sammen 4,5 rettsdager. Sweco møtte med Reidar Grande som partsrepresentant etter fullmakt fra styrets leder. Advokat Gunnar Sørli var prosessfullmektig og advokat Sofie Komissar var rettslig medhjelper. I tillegg fulgte vitnet Per Audun Letnes saken, jf. tvisteloven § 24-6.

Vefsn kommune møtte med bygg- og eiendomssjef Brynjulf Brun Svendsen som partsrepresentant med fullmakt fra ordføreren. Advokat Knud Jacob Knudsen var prosessfullmektig og advokat Jørgen Birkeland var rettslig medhjelper.

Lagmannsretten var satt med fagkyndige meddommere etter begjæring fra Sweco og Vefsn kommune.

Lagmannsretten hørte forklaring fra partsrepresentantene og 14 vitner, hvorav 3 var sakkyndige. Lagmannsretten var dessuten på en kort befaring i Kippermoen svømmehall. Det ble ellers foretatt slik dokumentasjon som rettsboken viser.

I innledningsforedraget frafalt Sweco anførselen om at Vefsn kommunes krav er foreldet, samt anførselen om at Vefsn kommune ikke har overholdt tapsbegrensningsplikten. For øvrig står saken i vesentlig samme stilling som ved tingrettens behandling.

2 Partenes anførsler og påstander

2.1 Sweco har i hovedtrekk anført:

2.1.1 Prinsipalt: Det er reklamert for sent

Kommunens krav er falt bort på grunn av for sen fremsatt reklamasjon. For å være en relevant reklamasjon, må det reklameres over en konkret prosjekteringsfeil. Formålet med en reklamasjon er å få avklart ting på stedet mens det er ferskt. Dette for å muliggjøre retting der det er aktuelt og sikre videre saksbehandling og bevissikring, samt gjøre en part i stand til å ivareta sine interesser. Brevet 13. november 2015 kan ikke være en rettslig relevant reklamasjon, ettersom prosjekteringsfeilene kom til overflaten først våren 2016 for aggressivt vann, og i perioden mars–mai 2018 for flis-på-flis-løsningen. Det er for øvrig ingen bevis som viser når prosjekteringsfeil vedrørende flis-på-flis ble reklamert på ordentlig måte

Swecos rett til å påberope seg manglende rettidig reklamasjon er ikke falt bort på grunn av realitetsdrøftelser eller passivitet, og Sweco har ikke opptrådt grovt uaktsomt.

2.1.2 Subsidiært: Det foreligger ikke ansvarsgrunnlag

Spørsmålet om det foreligger prosjekteringsfeil etter NS 8401 punkt 13.3 må baseres på en objektiv tolkning av kontrakten. For at ansvar skal oppstå, må Sweco kunne bebreides for å ha opptrådt erstatningsbetingende uaktsomt i prosjekteringen. Den prosjekterendes forpliktelse er en omsorgsforpliktelse i motsetning til utførendes resultatansvar. Profesjonsansvaret oppstiller en streng aktsomhetsnorm, men det er ikke tale om et rent objektivt ansvar for avvik. Man må ta utgangspunkt i det som var kjent og alminnelig akseptert som faglig forsvarlig på det aktuelle tidspunktet. I etterpåklokskapens lys er det lett å se at ting kunne vært gjort annerledes.

Her foreligger det ikke prosjekteringsfeil som Sweco svarer for. Skadeårsakene, på alle skadesteder, skyldes materialvalg og utførelsesfeil som Sweco ikke bærer ansvar for.

Det er særlig anført to prosjekteringsfeil: Manglende fokus på aggressivt vann i prosjekteringen, og mangelfull prosjektering av flis på flis-løsningen.

Aggressivt vann var ikke årsaken til *kollaps i rennene* rundt bassengene. Kollapsen skyldtes bruk av produktet Q9 som limlag. Dette er et entreprenøransvar. Videre ble det ikke fuget med epoksy. Også dette er et entreprenøransvar ettersom det fremgikk på Swecos tegninger at det skulle fuges med epoksy. Aggressivt vann er heller ikke en virksom skadeårsak til *løse fliser på gulvene eller i bassengene*.

Det er ingenting som tilsier at Sweco burde ha vært oppmerksom på problemstillingen med aggressivt vann i 2011. Det vises til Arne Nesjes vitneforklaring om at det først er de siste 3–5 årene at alle har en vurdering av dette. Fokus på aggressivt vann var heller ikke nevnt i Sintefs Håndbok for bade- og svømmeanlegg.

Bassenget på Kippermoen hadde for øvrig vært brukt i flere tiår uten skader som følge av aggressivt vann. Sweco er ikke ansvarsbetingende å bebreide for ikke å ha gått inn i denne problemstillingen, eller for noe annet forhold.

Flis-på-flis-løsningen i hovedbassenget var en kurant løsning og er ikke beheftet med prosjekteringsfeil fra Swecos side. Grande uttalte at heft alltid er en risiko, men ikke større risiko enn om man flislegger direkte på betongen. Den valgte løsningen er forsvarlig så lenge man sikrer tilstrekkelig heft. Forbehandlingen er beskrevet tilstrekkelig detaljert av Sweco, nemlig at flatene vaskes veldig godt med Fila PS/87. At dette ikke gjøres riktig, er utførelsesfeil. Det foreligger heller ingen andre prosjekteringsfeil fra Swecos side.

2.1.3 Atter subsidiært: Det foreligger ikke årsakssammenheng

Det foreligger uansett ikke årsakssammenheng mellom noen av skadene og det eventuelle ansvarsbetingende forhold på Swecos side. Skadene skyldes utførelsesfeil og entreprenørens valg av andre produkter og løsninger enn de som var beskrevet i Swecos prosjektering. Det er ikke riktig, slik tingretten la til grunn, at manglende ivaretagelse av aggressivt vann i Swecos prosjektering er en medvirkende skadeårsak. Det er ingenting i bevisbildet som tilsier at dette har vært en virksom årsak.

Aluminatsement er ikke egnet for eksponering for vann. Dette gjelder uavhengig av vannkvalitet. Q9 løses opp selv ved nøytralt vann. Det sto videre tydelig beskrevet at det skulle være epoksyfuge i hele renna. At dette ikke er gjort, er en klar utførelsesfeil. Sweco er derfor ikke ansvarlig for skadene i kantrennene eller for løse fliser i barnebassenget og terapibassenget.

Skadene på gulvarealene står heller ikke i årsakssammenheng med forhold Sweco bærer risikoen for. Det er EntreprenørTeams valg av uegnet produkt som har forårsaket også disse skadene. Dette skyldes også mangler ved kapillarsperre som medførte at vannet rant inn på gulvarealene under flisene. Fugene, som angripes først ved aggressivt vann, er ikke påvirket. Det er ingenting som tilsier at aggressivt vann har vært en virksom årsak her.

Videre er det ingen prosjekteringsfeil knyttet til flis-på-flis-løsningen som står i årsakssammenheng med skadene i hovedbassenget. EntreprenørTeam og Murarbeid brukte uegnede produkter uten avklaring med Sweco eller kommunen, og det er slurv ved den håndverksmessige utførelsen. Det sementbaserte limlaget er intakt.

Det anføres ikke at manglende kontroll fra byggeleders/kommunens side, er årsak til skadene.

Selve omfanget av de enkelte postene i tingrettens erstatningsutmåling bestrides ikke. Den avledete anken fra kommunen er ikke kommentert særskilt fra Swecos side.

2.1.4 Swecos påstand

Sweco har lagt ned slik påstand:

1. Sweco Norge AS frifinnes.
2. Vefsn kommune dømmes til å erstatte Sweco Norge AS' sakskostnader for tingretten og lagmannsretten.

2.2 Vefsn kommunes har i hovedtrekk anført:

2.2.1 Sweco er erstatningsansvarlig på grunn av prosjekteringsfeil

Det mest slående med denne saken er at de som er ansvarlige for prosjekteringen av flisarbeidet, ikke hadde faglig kompetanse på området. Sweco solgte seg inn med en imponerende referanseliste, – men realiteten er at de ikke hadde greie på hva de drev med. Sweco og deres samarbeidspartnere på prosjekteringssiden hadde fullstendig mangel på faglig kompetanse på flisarbeidet.

Skadene på bassengene skyldes delvis prosjekteringsfeil som Sweco er ansvarlig for, og kommunen krever på denne bakgrunn erstatning.

Manglende vurdering av vannkvaliteten gjorde at det ikke ble kartlagt at vannet var meget aggressivt. Dette var av stor betydning for beskrivelser av materialvalg og produkter. Alle de sakkyndige er enige om at det er av betydning.

Sweco må ta ansvar for de løsningene de beskriver. De kan ikke gå ut fra at byggeleder eller entreprenør vet hvordan man skal utføre, når det er Sweco som har prosjekteringsansvaret.

Det er også andre feil ved prosjekteringen, herunder med flis-på-flis-løsningen. Løsningene ble foreslått av Sweco. Prosjekteringsansvaret innebærer et omsorgsansvar og Sweco burde ha påpekt risikoen med de løsninger som foreslås. Det foreligger flere prosjekteringsfeil som Sweco er ansvarlige for.

2.2.2 Det foreligger årsakssammenheng

Skadeårsakene Sweco er ansvarlig for, må anses som så vesentlige at det er naturlig å knytte erstatningsansvar til dem etter betingelseslæren. Hva gjelder aggressivt vann er det ikke nødvendig å si at det er hovedårsaken til skadene. Det er tilstrekkelig at det er en så vesentlig årsaksfaktor at det er naturlig å knytte ansvar til det.

Plikten til å undersøke vannkvaliteten har klar adresse til den prosjekterende. Kommunen var uten kompetanse og kjøpte en kompetanse/tjeneste for å utarbeide et grunnlag for å bygge basseng. Det må legges til grunn at Sweco var kjent med risikoen ved aggressivt vann, ettersom dette er uttrykt både gjennom en opsjonspost i beskrivelsen og i en advarsel på anbudstegningen som Sweco selv har utformet.

Kollaps i rennene har flere samvirkende årsaker, herunder prosjekteringsfeil, ettersom beskrivelsen fra Letnes var mangelfull. Sweco har ikke beskrevet godt nok hvordan man skulle sikre tilstrekkelig heft etter omprosjekteringen av kantrennene. Det er ikke nevnt hvilke materialer som skal benyttes. I beskrivelsen mangler videre epoksy-forsegling, noe som gjør løsningen uheldig og sårbar. Den utildekkede fugen ved riskanten er en prosjekteringsfeil. Det er ikke beskrevet fuging med epoksy på Letnes' skisser som han utarbeidet i ettertid slik det var angitt på anbudstegningen. Beskrivelsen er ikke tilstrekkelig klar, og er ikke beskrevet i en prisbærende post. Epoksyfuging er krevende arbeid og prosjekterende kan ikke forvente at entreprenøren gjør dette når det ikke er beskrevet.

Løse fliser på gulvarealene rundt bassengene skyldes delvis utførelsesfeil ved bruk av hefteproduktet PL Plus. Produktdatabladet sier imidlertid at det er egnet til bruk i svømmebasseng, og Espelid forklarte at i AdO arena i Bergen ligger PL Plus eksponert for vann. Dette indikerer at det er aggressivt vann, og ikke produktet, som er årsak til skaden i Kippermoen svømmeanlegg. Videre var kapillarsperren slurvete lagt. Sperren skal hindre vann å gå fra rennen og inn i gulvkonstruksjonen. Inntrenging av nytt vann fører til utvasking av heft. Når vannet er meget aggressivt, som her, går utvaskingen fort. Dette er prosjekterendes ansvar.

Løse fliser på vegger og gulv i terapi- og barnebasseng skyldes også samvirkende årsaker, men også for denne skaden anføres det at avrettingsmassen var uegnet kun på grunn av det aggressive vannet.

Løse fliser i hovedbassenget skyldes i hovedsak mangelfull prosjektering av flis-på-flis-løsningen. Fra Swecos side ble det i lagmannsretten beskrevet som en sårbar løsning. Dette ble imidlertid ikke påpekt overfor kommunen da løsningen ble anbefalt av Sweco. Prosjekterende plikter å påpeke den risiko som påløper ved å velge en konkret løsning, særlig når det, som i dette tilfellet er tale om en sårbar løsning. Beskrivelsen var i tillegg

mangelfull, ettersom det ikke var en tilstrekkelig detaljert beskrivelse av forbehandlingen av underlaget/det gamle flislaget.

2.2.3 Reklamasjonsspørsmålet

Prinsipalt anføres det at det er reklamert i tide. Det er ikke krav om at årsaken til mangelen skal fremgå av reklamasjonen, og det er ikke nødvendig å reklamere på nye årsaker til mangel det allerede er reklamert over. For alle skadene var det en gradvis utvikling. Det begynte med små riss, som ble til sprekker og endte med kollaps av renner, samt at gulv og vegger løsnet.

Vefsn kommune har reklamert i tide. Hensynene bak reklamasjonsreglene er ivaretatt ved at Sweco hadde posisjon, informasjon og rimelig mulighet til å ivareta sine interesser.

Uansett er Swecos innsigelse om for sen reklamasjon tapt på grunn av passivitet og realitetsdrøftelser. Det var jevnlig oppdatering og kontakt mellom kommunen og Sweco både muntlig og skriftlig, og det ble holdt hyppige møter i arbeidet med å kartlegge skadeårsakene.

Subsidiært anføres at Swecos prosjektering av arbeidene utgjør et så klart og markant avvik fra en faglig forsvarlig utførelse at dette må karakteriseres som grovt uaktsomt, og at det derfor ikke kan gjøres gjeldende at det er reklamert for sent.

2.2.4 Avledet anke

For kommunens avledete anke anføres at kommunen ikke er enig i tingrettens vurdering av enkelte av de mindre utbedringskostnadene. Dette gjelder for kommunens krav om dekning av utgifter til Sweco i forbindelse med møter med kommunen, befaring i svømmeanlegg, gjennomgang av skaderapporter mv., i perioden fra 2016 til 2018. Kommunen har krav på full dekning for disse kostnadene. I tillegg bestrides det at det er adgang for avkorting i utmålingen av utbedringskostnadene for rennene på grunn av kommunens eget forhold. Det er ikke grunnlag for en slik reduksjon som tingretten har foretatt, og det foreligger derfor feil ved tingrettens bevisbedømmelse og rettsanvendelse her. Det kreves videre erstatning for manglende merverdiavgiftskompensasjon.

Kommunens samlede økonomiske tap utgjør 9 439 977 kroner. Forliket mellom kommunen og EntreprenørTeam innebærer at EntreprenørTeam betaler 4 050 000 kroner til kommunen, og dette beløpet skal gå til fradrag i det totale kravet fra kommunen overfor Sweco.

2.2.5 Vefsn kommunes påstand

Vefsn kommune har lagt ned slik påstand:

I hovedanken:

Anken forkastes.

I den avledete anken:

Sweco Norge AS dømmes til å betale erstatning til Vefsn kommune med et beløp fastsatt etter rettens skjønn, med tillegg av forsinkelsesrenter fra forfall og til betaling skjer.

I begge tilfeller:

Vefsn kommune tilkjennes sakskostnader for lagmannsretten.

3 Lagmannsrettens vurdering

3.1 Resultat

Lagmannsretten har, som tingretten, kommet til at det foreligger erstatningsbetingende prosjekteringsfeil fra Swecos side, og kan i det vesentlige slutte seg til tingrettens begrunnelse vedrørende ansvarsgrunnlag og årsakssammenheng. Ansvarer må imidlertid halveres på grunn av forhold på Vefsn kommunes side. Videre har lagmannsretten kommet til at det er reklamert i tide. Vefsn kommune får medhold i sin avledete anke. Vefsn kommune tilkjennes videre nødvendige sakskostnader.

3.2 Generelt om prosjekteringskontrakten og kontraktstolkning

Kontrakten mellom partene er datert 23. desember 2010, er en «prosjekterings-/rådgivningskontrakt» og er inntatt i Byggblatt 8401 *Formular for kontrakt om prosjekteringsoppdrag* (kontrakten). Dette formularet benyttes når det inngås avtale etter NS 8401:2010 *Alminnelige kontraktsbestemmelser om prosjekteringsoppdrag*. Det følger av kontrakten punkt 2 hvilke dokumenter som i prioritert rekkefølge etter blanketten selv inngår i kontrakten. Dette er referat fra avklaringsmøte, tilbudsgrunnlaget fra kommunen, NS 8401:2010 og pristilbudet på rådgivertjenester fra Sweco (Planstyring).

I «prosjektering» inngår som hovedregel det å beskrive detaljert det arbeidet som skal utføres, utarbeide tegninger, kartlegge hvilke funksjonskrav som stilles i lov, forskrift og kontrakt til arbeidsprosessene og resultatet, samt velge metoder, produkter og materialer som sikrer at funksjonskravene blir oppfylt. Konkrete krav må kommuniseres til de utførende slik at det ikke oppstår misforståelser og slik at utførende får en klar beskrivelse av hva som skal utføres. Det er prosjekterende som må kartlegge alle disse kravene, og beskrive dem slik at det er mulig å velge utførelsesmetoder og materialer som sikrer at kravene blir oppfylt. Prosjekteringen er altså bestemmende for selve utførelsen.

Det er ikke anført at mangelfull kontroll/byggeledelse fra kommunens side er årsak til skadene. Skadevolder er enten prosjekterende Sweco, utførende EntreprenørTeam eller begge.

Kommunen hadde her selv ikke den nødvendige kompetansen og har, etter anbudskonkurranse, inngått kontrakt med Sweco som prosjekterende. Kommunen har videre, etter anbudskonkurranse, og basert på råd fra Sweco, inngått kontrakt med ulike fagentreprenører. Som hovedentreprenør med ansvar blant annet for utførelsen av flisarbeidet i svømmeanlegget, kontraherte kommunen EntreprenørTeam.

Kontrakten mellom kommunen og EntreprenørTeam er en utførelsesentreprise basert på NS 8405. I en utførelsesentreprise har byggherren, eller den byggherren har avtale med, her Sweco, ansvaret for å prosjektere arbeidet som skal utføres. Beskrivelsene skal være av en slik karakter at en vanlig god entreprenør er i stand til å forstå prosessene og kalkulere pris for arbeidene. Arbeid som ikke er tilstrekkelig prosjektert, riktig beskrevet eller ikke medtatt i prisbærende poster, har Sweco ansvaret for. Sweco har laget en svært omfattende beskrivelse av arbeidet som EntreprenørTeam skulle beregne tilbud på og senere utføre. Denne beskrivelsen er sentral ved vurderingen av om det foreligger feil både ved prosjekteringen og utførelsen.

Entreprenøren på sin side har ansvar for å utføre det arbeidet Sweco har prosjektert og beskrevet. Arbeidet skal utføres med vanlig god standard og med avtalt fremdrift. Entreprenøren bærer som hovedregel ikke risikoen for at de i kontrakten beskrevne arbeider fungerer slik som Sweco måtte ha forutsatt.

Innledningsvis kan det også nevnes at kontrakter i næring mellom profesjonelle parter som utgangspunkt skal tolkes objektivt, jf. for eksempel HR-2016-1447-A avsnitt 38 flg. med videre henvisninger og HR-2020-228-A avsnitt 50 med videre henvisninger.

3.3 Skader og skadeårsaker

Partene er enige om at skadene og skadeårsakene må vurderes hver for seg og at tingrettens inndeling i så måte er hensiktsmessig å følge også for lagmannsretten. Tvisten i saken knytter seg i all hovedsak til hvem som er ansvarlige for kostnadene til utbedring og omfanget av disse. Partene bestrider i liten eller ingen grad eksistensen, eller omfanget, av skadene i bassenganlegget på Kippermoen.

Tingrettens beskrivelser av skadene er ikke bestridt og lagmannsretten finner å kunne vise til beskrivelser av skadene i tingrettens dom side 13–14:

«I all hovedsak knytter skadene seg til:

- Kollaps i renner i alle bassenger
 - Rapporten fra SINTEF peker på:
 - sprekker i limlaget Q9.
 - sprekker i selve flisene.
 - at flislaget med Q9 smuldret opp, var løst og enkelt kunne skrapes bort.
 - Flissjiktet bulet innover i renna og limet har sluppet fra betongen.
 - Rapporten til Skogstad peker på:
 - Leggemørtelen hadde løsnet fra underlaget på bassengkant og i renne.
 - Riss i gripekantfliser.
- Løse fliser på gulvarealene
 - Rapporten fra SINTEF peker på:
 - Det var partier med helt løse fliser hvor limet hadde gått helt eller delvis i oppløsning.
 - Ved å gå på områdene hvor flisene var løse fikk man en pumpeeffekt med tilførsel av (aggressivt) vann.
 - Registrering av omfattende bomlyd hvor flisene løsnet fra underlaget.
- Løse fliser på bunn og vegger i terapi- og barnebasseng
 - I SINTEF rapporten fremgår det:
 - *«Omfanget av bomlyd er grovkartlagt, men er ikke skilt mellom løse fliser og "hullyd". Der hvor flisene kan begynne å løsne er der hvor det er blitt gjennomstrømning av aggressivt vann under flisene. F.eks. ved overgangen fra grunt til dypt basseng eller der hvor det er dyser. Trolig vil man også se at fugene har begynt å bli tært og da kommer vannet lettere til limsjiktet Det er samme situasjon som beskrevet under pkt. 3.2.»*
 - Skogstad har pekt på:
 - Vegg i terapibassenget hadde gått i oppløsning og var løs og porøs. Den smuldret opp når man krasset i den med fingrene.
 - Bunn av terapibasseng hadde løse fliser og manglet feltinndelingsfuger som skulle vært anlagt for hver 5 m.
 - Barnebassenget hadde samme skader som terapibassenget med løse fliser på bunn og vegg og manglende bevegesfuger.
 - I boblebasseng er det benyttet 5x5 cm mosaikk som har løsnet fra underlag. Avrettingspussen har løsnet og det har manglet tilstrekkelig vedheft. Det var i tillegg bruk mosaikk med papir på baksiden som frarådes i fagmiljøet.
 - I hovedbassenget var det riss igjennom gripekantflisene som tilsvarte skadene i de andre bassengene.
- Løse fliser i hovedbassenget:
 - Fremlagte videoklipp og bilder viser at flisene i hovedbassenget løsnet på store deler av veggene og i bunnen. Videoene viste at den sandstrødde epoksyen løsnet fra underlaget og at flisene ikke hadde tilstrekkelig heft.»

Også for lagmannsretten har fokuset vært på disse skadene og årsakene til disse. Selve omfanget av de enkelte postene i kommunens økonomiske tap er ikke bestridt, utover det som er tematisert i den avledete anken, og legges til grunn av lagmannsretten. I det følgende vil lagmannsretten gå nærmere inn på spørsmålet om det foreligger prosjekteringsfeil fra Swecos side.

3.4 Ansvarsgrunnlag - profesjonsansvaret

3.4.1 Kontraktens krav til prosjekteringen

Lagmannsretten skal i det videre drøfte om det er grunnlag for å si at Sweco har opptrådt ansvarsbetingende uaktsomt. Det naturlige utgangspunktet må tas i kontraktens krav til prosjekteringen. Det følger av NS 8401 punkt 4.2 første ledd at oppdraget omfatter «det som er angitt i kontraktsdokumentene». Kontraktsdokumentene er, som nevnt, i prioritert rekkefølge etter blanketten selv, referat fra avklaringsmøte, tilbudsgrunnlaget fra kommunen, NS 8401:2010 og pristilbudet fra Sweco, jf. kontrakten punkt 2.

Det følger av tilbudsgrunnlaget punkt 5.1:

«Felles for alle fag gjelder at arbeidene skal deles i beskrevne faser og skal beskrive og dokumentere komplette løsninger og anlegg i henhold til byggeprogrammets rammer og krav til innhold og funksjon samt myndighetskrav gitt i lover og forskrifter.»

Videre følger det av tilbudsgrunnlaget punkt 5.5 at det var stort fokus på kvalitetssikring fra kommunens side:

«For et prosjekt av denne type er det av avgjørende viktighet at alle arbeider utføres med kvalitetssikring og forutsigbarhet i alle faser.

...

Etter detaljprosjektering og anbudsinnhenting vil tegninger, beskrivelser og masseberegninger danne grunnlag for entreprenørkontrakter som igjen inngår som underlag for endelig budsjett og vedtak om igangsetting. Det vil være av avgjørende viktighet at dette materiell er fullstendig og «vanntett», slik at uforutsette ekstrakostnader i byggeperioden kan unngås.

Ideelt sett bør behov for oppfølgingsarbeider fra prosjekteringsgruppen kunne begrenses vesentlig i byggeperioden forutsatt at detaljeringsarbeidene er ferdigstillet og nøye kvalitetssikret og koordinert.» (Lagmannsrettens understrekning)

Om kvaliteten på prosjekteringsarbeidet følger det videre av NS 8401 punkt 7.4:

«Arbeidet skal drives rasjonelt og forsvarlig.

Den prosjekterende skal dra omsorg for oppdragsgiverens interesser og utføre oppdraget i samsvar med kontrakten og god faglig standard, herunder i rimelig

utstrekning vurdere og påpeke for oppdragsgiveren alternative løsninger på de spørsmål som behandles i de enkelte faser.»

For øvrig viser lagmannsretten til punkt 6 i tilbudsgrunnlaget hvor det om ansvaret for tegninger fremgår at:

«ARK skal fortløpende korrigere tilbudstegninger etter godkjente endringer, inntil «som bygget»- tegninger foreligger komplette. Tilleggstegninger skal, om nødvendig produseres i henhold til fremdriftsplan.»

Swecos forpliktelse overfor Vefsn kommune gjaldt altså den totale prosjekteringen av Kippermoen svømmeanlegg. Forpliktelsen strakk seg gjennom hele prosjektets gjennomføringstid. Videre var det forpliktelser knyttet til overtakelse og garantibefaringer.

3.4.2 Nærmere om profesjonsansvaret

Den prosjekterendes erstatningsansvar er regulert i NS 8401 punkt 13.3, hvor det fremgår at oppdragsgiveren kan kreve erstattet påregnelig tap som følge av prosjekteringsfeil. Av punkt 13.1 fremgår at det «foreligger prosjekteringsfeil når oppdraget ikke er utført i samsvar med kontrakten og dette skyldes at kravet til faglig forsvarlig handlemåte eller aktsomhet ikke er overholdt». Det følger av NS 8401 punkt 5.3.3 at partene svarer for sine ansatte og andre medhjelpere som de benytter, for å gjennomføre sine oppgaver etter kontrakten. Lagmannsretten skiller derfor ikke mellom de ulike bidragsytere på prosjekterende-siden, ettersom Sweco uansett svarer for disse.

Det er uomstridt at regelen i NS 8401 punkt 13.1 er en henvisning til det såkalte «profesjonsansvaret». Profesjonsansvaret er ikke et selvstendig ansvarsgrunnlag, men en variant av culpaansvar for skade som voldes av aktører som er underlagt faglige profesjonelle normer, jf. Hagstrøm/Stenvik: *Erstatningsrett*, side 120. Profesjonsansvaret stiller altså en strengere aktsomhetsnorm knyttet til profesjonsutøvelse. Det er likevel et visst spillerom før atferd som kan kritiseres må anses som erstatningsbetingende, jf. Rt-1995-1350 side 1356, som er fulgt opp i senere rettspraksis, blant annet i HR-2019-1079-A avsnitt 42 og HR-2018-1234 avsnitt 41 og 76.

Hans Jakob Urbye uttaler i *Kommentarer til NS 8401 og NS 8402*, side 73 til 76 og side 143, jf. side 240 til 241, at ytelsen skal bedømmes etter en streng profesjonell norm og at det skal forlanges at rådgiveren er «fullt ut faglig oppdatert». Oppdraget må være utført «med en aktpågivenhet og med et kunnskapsnivå som må kunne forventes av en rådgiver som påtar seg et oppdrag som det aktuelle». Det presiseres likevel at det dreier seg om en omsorgsforpliktelse, ikke en resultatforpliktelse, og at det kan måtte godtas at resultatet ikke blir optimalt. Dersom resultatet ikke er vellykket, er det imidlertid ifølge Urbye «en presumsjon for at det foreligger en prosjekteringsfeil, dvs. det er den prosjekterende som

må påvise at han har prosjektert i samsvar med allment aksepterte normer for denne type prosjektering».

Videre fremgår det av HR-2019-830-A avsnitt 35:

«Innbyderens plikter er utdypet i Rt-2007-1489 Byggholt. I avsnitt 62 fremhever førstvoterende at anbudsgrunnlaget må være «grundig gjennomarbeidet med sikte på å få fram en klar og presis prosjektbeskrivelse», før han tilføyer at det samme må gjelde «for de enkelte utgiftsposter som forutsettes priset». Han påpeker videre at det er av «vesentlig betydning at anbudsgrunnlaget er basert på en korrekt og konsekvent bruk og forståelse av de standarder som er anerkjent i byggebransjen». Og i avsnitt 75 uttaler han at det er «anbudsinnsbyderens ansvar å sørge for et klart og entydig anbudsgrunnlag».

3.4.3 Er kravet til faglig forsvarlig handlemåte og aktsomhet overholdt?

Lagmannsretten har etter bevisførselen kommet til at det er flere forhold på Swecos side som viser at kravet til faglig forsvarlig handlemåte og profesjonsaktsomhet ikke er overholdt. Det foreligger svikt i Swecos prosjektering både på tilbudsstadiet og i gjennomføringsfasen.

Swecos prosjekteringsarbeid på *tilbudsstadiet* bærer, etter lagmannsrettens oppfatning, preg av manglende kompetanse på prosjektering av svømmeanlegg. Uten å informere kommunen, ble Stein Skogstad bedt om å lage utkast til beskrivelsene av mur- og flisarbeidsprosessene som skulle utføres i bassengprosjektet på Kippermoen. Dette var ikke i samsvar med kontrakten, jf. Ytelsesbeskrivelse for prosjektledelse punkt 2.1.1 hvor det fremgår at oppdraget «skal utføres av den eller de som er angitt i tilbudet». Stein Skogstad var ikke nevnt i tilbudet. Skogstad er representant for flisleverandøren Agrob Buchthal i Norge, og har som oppgave å markedsføre produkter og å bistå teknisk når produsenten hans velges i byggeprosjekter. Det var ingen hos Sweco som hadde kompetanse til å kvalitetssikre beskrivelsene fra Skogstad, og disse ble presentert som Swecos egne beskrivelser overfor kommunen. Letnes forklarte i lagmannsretten at en av hans assistenter tilpasset Skogstads beskrivelser til NS 3420.

Videre hadde Sweco ikke tilstrekkelig aktsomhet knyttet til vannkvalitet og betydningen aggressivt vann har for materialvalg, noe som etter lagmannsrettens syn utgjør prosjekteringsfeil. Sweco gjorde absolutt ingen undersøkelser av vannkvaliteten. Vannets aggressive egenskaper bestemmes, ifølge Arne Nesjes forklaring for lagmannsretten, av avstanden til karbonatlikevekt. Ved for lavt innhold av kalsium og løst uorganisk karbon, vil vannet tære på materialoverflater hvor kalsium og karbonat inngår for å komme i karbonatlikevekt. Det er derfor sentralt at materialer som eksponeres for aggressivt bassengvann, er sammensatt for å tåle dette, eller at bassengvannet behandles for å oppnå karbonatlikevekt. Vannets aggressivitet måles ved bruk av LSI-indikator. Det er i

beskrivelsene fra Sweco ikke angitt hvilken LSI-verdi bassengvannet skal ha, noe som har medført manglende samsvar mellom materialvalg og bassengvannets aggressivitet.

Målinger av vannkvaliteten på Kippermoen viser en gjennomsnittlig LSI på -1,17, noe som kategoriseres som svært aggressivt. Dette tilsier, i henhold til Sintefs tabell gjengitt i Byggkeramikkkforeningens fagartikkel nr. 7-2004, at både membran, lim og fugemasse bør være epoksybasert:

	LSI-indikator	Flisfuger	Lim	Membraner
Svært aggressivt	$LSI < -1.00$	Epoksymasse	Epoksylin	Epoksymembran
Moderat aggressivt	$-1.00 < LSI < -0.15$	Epoksy/ spesial sementbasert fugemasse	Spesial sementbasert lim	Spesial sementbasert membran
I likevekt Lite utfelling Moderat utfelling	$LSI = 0$ $1.00 < LSI < 0.15$ $0.15 < LSI < 1.00$	Spesial sementbasert fugemasse	Spesial sementbasert lim	Spesial sementbasert membran

I beskrivelsen fra Sweco er det beskrevet sementbaserte limprodukter. Et bassengvann med LSI på -1,17 vil særlig svekke sementbaserte materialer som eksponeres for vann i bevegelse.

Sweco har anført at problematikken med aggressivt vann ikke var alminnelig kjent i bransjen på prosjekteringstidspunktet, og at det derfor ikke var uaktsomt av Sweco å ikke kjenne til dette. Denne anførselen kan ikke føre fram. Spørsmålet er om Sweco kjente eller burde kjenne til problematikken med aggressivt vann og konsekvensene av å ikke hensynta dette i prosjekteringen. Da Sweco prosjekterte svømmeanlegget på Kippermoen, var det kjent i bransjen at bassengvann kunne virke aggressivt mot sementbaserte produkter, jf. blant annet Sintefs tabell fra 2004 som er inntatt like ovenfor. Det forhold at bassenget på Kippermoen hadde vært brukt i lang tid uten skader som følge av aggressivt vann, kan skyldes mange forhold som det ikke har vært bevisførsel om. Det er imidlertid pekt på at det har vært en utvikling av produkttyper og det er i dag andre krav til materialvalg enn det var eksempelvis på 1990-tallet.

Det fremgår av tilbudsunderlaget under punktet Oppgradering av dagens anlegg punkt 3 at prosjekterende må påregne fornying av blant annet «bassengvannbehandling». Det fremgår videre under punkt 5.2 at det forutsettes at «alle aktører på forhånd setter seg nøye inn i eksisterende forhold på stedet». Kontroll av vannkvalitet og prosjektering av løsninger der vannkvalitet er hensyntatt faller derfor klart innenfor prosjekterendes ansvar etter kontrakten, jf. også NS 8401 punkt 7.4 andre ledd og punkt 13.1.

Lagmannsretten legger uansett til grunn at betydningen av aggressivt vann var kjent på Swecos side på prosjekteringstidspunktet. I opsjonspost 223.25.02.17 i beskrivelsen for opplæringsbassenget står det:

«ALTERNATIV POST SOM OPSJON FUGING MED EPOKSYBASERT FUGEMØRTEL

Etter å ha innhentet nok dokumentasjon på det ferdige bassengvannets aggressivitet mot sementbaserte produkter, vil det bli vurdert å benytte epoksybasert fugemørtel i bassenget. Her oppgis ev. tillegg som vil bli vurdert i sammenheng med anbudssum, men skal ikke tas med i sammendraget.

_____ /m²»

Det fremgikk videre av tegningen av bassengrennen, C 5207:

Attention: All recommendations and hints refer to drinking water treated according to DIN 19643! In case of mineral, salt, thermal or other aggressive water special measures have to be taken depending on the water analysis (e.g. pointing, laying and sealing with reaction resin).

Det vises altså til at «special measures» må tas avhengig av blant annet vannets aggressivitet. Det var Stein Skogstad som hadde tatt inn disse postene. Stein Skogstad forklarte i lagmannsretten at opsjonsposten vedrørende aggressivt vann som kun fremgikk av beskrivelsen for opplæringsbassenget, også skulle ha vært med for barnebassenget og hovedbassenget. Han forklarte videre at han var meget bevisst på konsekvensene aggressivt vann kunne ha og at han antakelig var en av de første i Norge som hadde satt fokus på dette så tidlig som i 2001–2002.

Stein Skogstad trakk seg ut av prosjektet da valgt entreprenør ønsket å benytte andre fliser og limprodukter enn dem han markedsfører og formidler salg av. Da Skogstad trakk seg ut manglet Sweco nødvendig kompetanse på aggressivt vann og på produktvalg egnet for basseng. Letnes forklarte at han ikke hadde kunnskap om aggressivt vann da prosjekteringen pågikk, og han kunne heller ikke si hvem i Sweco som hadde kompetanse på dette. Sweco kan ikke ansvarsfritt engasjere en annen person til å prosjektere kontraktsarbeid, i strid med kontrakten, og senere påberope seg manglende kompetanse på området. Sweco identifiseres som nevnt med sine medhjelpere.

Det faller derfor klart innenfor prosjekterendes ansvar å enten prosjektere med metoder for nøytralisering av aggressivt vann, eksempelvis slik det i dag gjøres med marmoreringsanlegg som tilfører vannet kalk, eller å kartlegge bassengvannets aggressivitet og å velge materialer og produkter som er tilpasset dette. På Kippermoen var bassengvannet meget aggressivt, mens beskrivelsene inneholder bruk av produkter og materialer som lett påvirkes av aggressivt vann. Videre hadde Sweco et totalansvar for å prosjektere arbeidene med de nye svømmebassengene, inkludert prosjekteringen av vannbehandlingsanlegget. Det var dermed Sweco selv som hadde ansvaret for å undersøke vannets aggressivitet og beskrive utførelse og produktvalg på bakgrunn av resultatene av undersøkelsene.

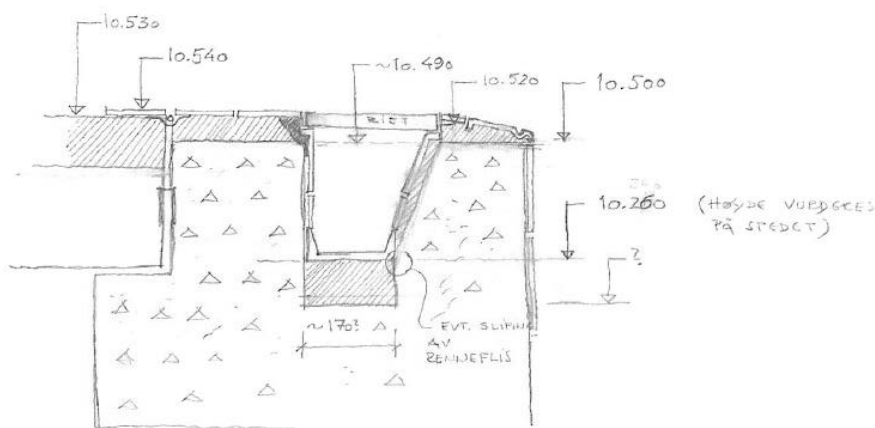
Sweco fulgte for øvrig heller ikke opp ansvaret med å kontrollere at samtlige poster i tilbudsgrunnlaget var fylt ut av de som leverte tilbud. I beskrivelsen fra Sweco var det som nevnt inntatt en opsjonspost som skulle prises. Vinnende tilbyder på denne entreprisen, EntreprenørTeam, fylte imidlertid ikke ut denne posten, uten at det ble stilt spørsmål ved dette fra Swecos side. Letnes kunne i lagmannsretten ikke forklare dette på annen måte enn at «det har vel rett og slett gleppi, da». Sweco kunne for så vidt ha sikret seg at det ferdige bassengvannet ikke var aggressivt, ved å stille krav til leverandøren av vannbehandlingsanlegget. Dette ble imidlertid ikke gjort.

En så vesentlig funksjon som kontroll av vannkvaliteten ved etablering av svømmeanlegg lå åpenbart inne som en del av kontrakten mellom kommunen og Sweco. Lagmannsretten finner at kravet til forsvarlig handlemåte på dette punkt ikke er overholdt og at profesjonsutøvelsen var erstatningsbetingende uaktsom. Det er derfor en ansvarsbetingende prosjekteringsfeil at Sweco ikke har vurdert vannets aggressivitet, ikke traff tiltak for å redusere vannets aggressivitet eller valgte materialer som kunne stå imot det aggressive vannet.

I *gjennomføringsfasen* var det videre lite oppmerksomhet mot kvalitetskontroll, og det er dokumentert flere avvik fra kontrakten. For det første var det i beskrivelsene fra Skogstad, som Sweco svarer for, beskrevet Agrob Buchthal-fliser og limprodukter, fugemasse, mørtel mv. fra PCI. Det var imidlertid en åpning for at entreprenør kunne benytte andre, tilsvarende produkter. EntreprenørTeam valgte å benytte en annen flisleverandør og andre limprodukter. Letnes forklarte i lagmannsretten at han fikk tilsendt produktdatabladene for de produktene EntreprenørTeam benyttet, som var Schönox. Han foretok imidlertid ikke kontroll av om de aktuelle produktene var av tilsvarende kvalitet som de beskrevne.

Videre var det mangler ved beskrivelsen av arbeidsutførelse for renneløsningen, og det var ikke inntatt prisbærende post for epoksyfuge mot rennerist. I skadeårsaksrapporten fra Stein Skogstad fremgår at «for å beskytte påstøp eller særlig leggemørtel som består av jordfuktig mørtel, må kant inn mot renne fuges med epoksybasert fugemasse for å hindre utvasking». Fuging av denne kanten med epoksy var ikke beskrevet fra Sweco, ikke tatt med i en prisbærende post og det er heller ikke henvist til detaljtegningen. Dette er en prosjekteringsfeil.

Når det oppsto behov for å omprosjektare kantrennene på grunn av feil ved betongarbeidet utført av Elmar Svendsen, ble dette beskrevet og tegnet av Letnes. Skissen nedenfor var omfattende analysert i lagmannsretten, og inntas for illustrasjonens skyld her:

KIPPERMOEN SV. HALL
 RENNJE I BASSENGE
 FORSLAG TIL UTBELEGG
 SWITT
 MÅL 1:5 2010.57
 DATO 02.02.2013 D 52-07.1
 T. Letnes

Letnes beskrev imidlertid ikke hvilket produkt som skulle benyttes for å sikre tilstrekkelig heft under den oppbygde gripekantflisen som heller inn mot bassenget. Letnes beskrev løsningen, men leverte etter lagmannsrettens vurdering ikke en tilstrekkelig god beskrivelse av hvordan arbeidet skulle utføres og hvilke produkter som skulle benyttes. Også dette er en ansvarsbetingende prosjekteringsfeil etter NS 8401 punkt 13.1 og punkt 13.3.

Også anbefalingen og prosjekteringen av flis-på-flis-løsningen i hovedbassenget avvek etter lagmannsrettens syn fra kravet til faglig forsvarlig handlemåte og aktsomhet. Profesjonsansvaret ved omsorgsforpliktelser omfatter også en plikt for arkitekten til å orientere om eventuell risiko ved de foreslåtte løsningene, se for eksempel LH-2013-110129 og LB-2017-190659 med videre henvisninger. At profesjonsansvaret kan innebære en slik plikt, er også lagt til grunn i Rt-2002-286, som gjaldt revisorers rådgivningsansvar. Etter lagmannsrettens oppfatning hadde Sweco her plikt til å påpeke overfor byggherren at flis-på-flis-løsningen var sårbar og risikofull, slik at kommunen kunne treffe informerte valg om de ulike alternativene. Risikofordelingen i entreprisesaker tilsier at den prosjekterende uansett har et særlig ansvar for den faglige vurderingen av de løsninger som anbefales. Den prosjekterende har fått oppdraget nettopp fordi han besitter fagkompetanse som oppdragsgiveren selv ikke har. Sweco hadde særlig foranledning til å gjøre oppmerksom på dette siden de selv ikke hadde erfaring med løsningen, og den ikke var vanlig standardløsning i bassenger. Løsningen var heller ikke beskrevet i noe byggedetaljblad. Sweco anbefalte denne løsningen for byggherren.

Swecos nærmere beskrivelse av flis-på-flis-arbeidet var videre mangelfull, ettersom det ikke er beskrevet tilstrekkelig detaljert hvordan rengjøring og klargjøring av eksisterende

flis skulle skje for å sikre tilstrekkelig heft. Sweco utarbeidet endringsliste 31 og en mengdebasert endringsbeskrivelse for arbeidet i hovedbassenget 23. august 2012. Når det gjelder forbehandling av underlaget fremgikk følgende:

223.25.04. 9	NH1.11 FORBEHANDLING AV UNDERLAGET <i>Lokalisering:</i> Eksisterende basseng <i>Bygningsdel:</i> Basseng vegger og bunn <i>Eksisterende underlag:</i> Eksisterende flis <i>Tiltak:</i> Rengjøring av eksisterende flis. Type Fila PS/87 <i>Krav til flaten etter forbehandling:</i> For legging av ny flis <i>Andre krav:</i> Nei Ny post Endringsmengde. Revisjon 31 502,00 Areal
-----------------	--

Her burde beskrivelsen vært mer omfattende, slik både Nesje og Espelid forklarte i lagmannsretten. At dette ikke ble gjort utgjør et brudd på Swecos profesjonsansvar.

I kraft av rollen som ansvarlig prosjekterende hadde Sweco et selvstendig og overordnet ansvar for de løsningene som ble valgt og for å informere om den risikoen for skader som forelå. Lagmannsretten kommer nærmere tilbake til entreprenørens rolle nedenfor under drøftelsen av skadelidtes medvirkning i punkt 3.7.

Lagmannsretten legger etter dette til grunn at Sweco ikke har prosjektert bassenganlegget på en måte som overholdt faglige minstekrav. Sweco har derfor ikke handlet i overenstemmelse med profesjonsansvaret.

3.5 Årsakssammenheng

3.5.1 Overordnet om kravet til årsakssammenheng

Lagmannsretten har altså kommet til at Sweco har begått erstatningsbetingende prosjekteringsfeil. Det gjenstår imidlertid å vurdere om det er årsakssammenheng mellom prosjekteringsfeilene og skadene / det økonomiske tapet på kommunens hånd.

Det følger av NS 8401 punkt 13.3 at det oppdragsgiveren kan kreve erstattet, er påregnelig tap «som følge av prosjekteringsfeil». Ved den nærmere vurderingen av om det foreligger

årsakssammenheng, tar lagmannsretten utgangspunkt i betingelseslæren, slik den fremgår av førstvoterendes votum i Rt-1992-64 (P-pilledom II):

«Årsakskravet mellom en handling eller unnlatelse og en skade er vanligvis oppfylt dersom skaden ikke ville ha skjedd om handlingen eller unnlatelsen tenkes borte. Handlingen eller unnlatelsen er da en nødvendig betingelse for at skaden inntreffer.»

Videre følger det av Rt-2001-337:

«Norsk retts utgangspunkt ved samvirkende skadeårsaker er at den enkelte skadevolder svarer fullt ut. Men unntak gjelder etter rettspraksis hvis skadeårsaken ikke er så vidt vesentlig i årsaksbildet at det er naturlig å knytte erstatningsansvar til den, se blant annet P-pilledom II i Rt-1992-64 på side 70 og Dispril-dommen i Rt-2000-915 på side 920. Videre er erstatningsansvar generelt avhengig av at tapet sees som en adekvat eller påregnelig følge av den skadevoldende handlingen, se blant annet dommene i Rt-1997-1 og Rt-2000-418.»

Det er ikke tvilsomt, eller omtvistet mellom partene, at det er dette årsakskravet som må legges til grunn i den foreliggende saken. Dette innebærer at Sweco svarer fullt ut såfremt skadeårsaken er så vidt vesentlig i årsaksbildet at det er naturlig å knytte ansvar til den. Eventuelt erstatningsansvar kan imidlertid reduseres på grunn av skadelidtes egen medvirkning, noe lagmannsretten kommer tilbake til nedenfor i punkt 3.7.

Lagmannsretten har ovenfor, og som partene er enige om og som tingretten også gjorde, delt skadene på Kippermoen svømmeanlegg i fire hovedkategorier. Det foreligger prosjekteringsfeil fra Swecos side som er så vesentlig at det er naturlig å knytte ansvar til dem for samtlige skader. I bevisvurderingen har lagmannsretten lagt stor vekt på rapportene og forklaringene fra Arne Nesje i Sintef og murmester Ola Espelid.

3.5.2 Mangler ved renneløsningen/Kollaps i renner i alle bassenger

Lagmannsretten legger etter bevisførselen til grunn at det er flere, samvirkende årsaker til skadene som forårsaket kollaps av rennene. På renneløsningene ble produktet Q9 brukt som limlag/tykksettingsmørtel etter anbefaling fra produktleverandøren SIKA. Det er etter bevisførselen klart at produktet Q9 ikke var egnet til dette bruksområdet med den kraftige eksponeringen av bassengvann som den utsettes for. Det vises til rapporten fra Sintef v/ Nesje. Dette er i utgangspunktet utførendes ansvar, men lagmannsretten viser til at det fra Swecos side ikke var beskrevet hvilket produkt som skulle sikre heft der. Dette anses spesielt viktig ettersom det av ovennevnte skisse fra Letnes vises et tykt limlag ved ristkanten.

Tingretten la til grunn:

«SINTEF har innhentet informasjon fra flisleverandøren SIKA om at Q9 inneholder aluminatsement, men man har ikke den eksakte resepten. Det er kjent betongteknologi at aluminatsement i kombinasjon med vann er en dårlig og lett nedbrytbar løsning, enten man har aggressivt vann eller ikke, og at aggressivt vann lettere vil kunne nedbryte en kombinasjon av ren portlandsement og aluminatsement. Manglende tildekning av Q9 med epoksyfuge i renna ved riskanten har gitt en sterk akselerasjon i nedbrytningshastigheten. Etter rettens syn tilsa de prosjekterte løsningene, herunder postnr. 223.25.02.5, at området skulle vært forseglet med epoksybasert fugemørtel.»

Lagmannsretten er enig i at Q9 var svært ømfintlig overfor aggressivt vann. Arne Nesje forklarte i lagmannsretten at meget aggressivt vann gjør at sementbaserte produkter blir svekket og lettere smuldrer opp, sprekker og mister vedheft. Også Ola Espelid trakk fram aggressivt vann som sentral skadeårsak. Det følger av hans rapport at: «I den grad det er mulig å peke på enkeltfaktorer som utløsende årsak til skadene i bassengene, så skiller aggressivt vann seg ut, kombinert med et sementbasert tykksettslim som ikke har tålt eksponering mot vannet.» Skogstad hadde ikke nevnt eller vurdert aggressivt vann i sin rapport.

Videre legger lagmannsretten til grunn at den manglende epoksyfugen i renna ved riskanten forskyndet nedbrytingen av produktet ettersom det kom mer vann inn i konstruksjonen, og dermed forskyndet kollapsen av rennene.

Det er derfor flere prosjekteringsfeil på Swecos hånd som gjør det naturlig å knytte ansvar til dem for skadene på renneløsningene.

3.5.3 Løse fliser på gulvarealer

Også for løse fliser på gulvarealene er det samvirkende årsaker mellom prosjekteringsfeil og utførelsesfeil. Tingretten la til grunn:

«Etter rettens vurdering er skadene på gulvområdet i hovedsak forårsaket av at løsningene ikke er prosjektert med hensyn til det aggressive vannet. Konkret er fugene prosjektert med sementbaserte produkter i stedet for med epoksy. Dette medfører at vann trekker gjennom fugene. Når personer går på områder med løse fliser, så trykkes flissjiktet ned og man får en pumpeeffekt med stadig tilførsel av aggressivt vann i bevegelse og sparkelsjiktet tæres opp av det strømmende vannet, jf. rapporten fra SINTEF v/ Nesje og fremlagt video. Dette vil særlig være tilfellet på steder med vannansamlinger, noe som bekreftes av at nedbrytingen var kommet lengst der hvor vannansamlingene var størst.»

Lagmannsretten er enig i denne vurderingen.

I skaderapporten til Stein Skogstad/Agrob Buchtal fremgår det:

«Kapillarsperren som var beskrevet med flytende epoksymasse, var svært mangelfullt utført, og forårsaket stor transport av vann inn i leggemørtelen.»

Lagmannsretten legger til grunn at en ikke-fungerende kapillarsperre vil tillate bassengvann å trekke inn i fliskonstruksjonen på betongdekket i bassengrommet, og gi et uheldig miljø for de sementbaserte materialene. Mangelfull kapillarsperre er feil utførelse, men skaden utvikler seg raskere når vannet som trenger inn i fliskonstruksjonen, som her, var meget aggressivt. Det vises videre til at EntreprenørTeam avrettet med produktet PL Plus over membranen, noe som viste seg å være et uheldig produktvalg i dette tilfellet og som i utgangspunktet er noe utførende bærer risikoen for. Manglende beskrivelse av vannets aggressivitet medfører imidlertid nettopp slike følgefeil – at produktvalg på entreprenørens side ikke tar høyde for aggressivt vann. Det følger for øvrig av produktetabell for PL Plus at produktet er egnet for bruk i basseng. Videre forklarte Ola Espelid i lagmannsretten at produktet er benyttet, og ligger ubeskyttet av membran, på Norges nasjonale svømme- og stupearena AdO-arena i Bergen. Dette underbygger at det er årsakssammenheng mellom Swecos prosjekteringsfeil og skadene/tapet som knytter seg til løse fliser på gulvarealer.

En annen del av årsaksbildet er at det fra Swecos side ikke er beskrevet bruk av epoksy i kantfuge under fliser mot rennerist i prisbærende post. Dette medfører, ifølge Ola Espelid, at mer vann trenger inn under flisene og vasker ut heften. Når vannet er svært aggressivt, skjer denne utvaskingen enda raskere.

Det er etter dette prosjekteringsfeil på Swecos hånd som gjør det naturlig å knytte ansvar til dem for skadene også for løse fliser på gulvarealene.

3.5.4 Løse fliser på gulv og vegger i terapi- og barnebassengene

Tingretten la følgende til grunn om årsakene til løse fliser på gulv og vegger i terapi- og barnebassengene:

«Etter rettens syn har løse fliser på vegger og bunn i terapi- og barnebasseng sin hovedårsak i aggressivt vann og det forhold at det ikke er prosjektert eller benyttet fugemasse av epoksy. Dette fører til at man i enkeltområder får strømmende aggressivt vann under flisene, slik at bindemiddelet i limet vaskes ut tilsvarende som for gulvene. Det er ikke kartlagt eller avdekket feil i de sakkyndiges rapporter som indikerer utførelsesfeil i forhold til legging av flis i terapi- eller barnebasseng. Limdekningen på flisene har sannsynligvis vært for dårlig enkelte steder her også, men det er ikke dokumentert et slikt omfang eller så store avvik at det kan knyttes ansvar til det.

I Agrob Buchtal v/ Skogstad sin rapport (s. 2196) er det vist et parti av vegg i

terapi basseng hvor det er benyttet en sementbasert sparkelmasse for avretting av veggen. Denne sparkelmassen er utvasket og har gått i oppløsning, og Skogstad viser til at massen sannsynligvis er uegnet.»

Lagmannsretten kan etter bevisførselen i det vesentlige tiltre tingrettens vurderinger, men viser til punkt 3.5.3 for vurdering av produktet PL Plus. Produktet synes kun å være uegnet i basseng med aggressivt vann. Etter dette har lagmannsretten kommet til at også løse fliser på gulv og vegger i terapi- og barnebassengene har sin årsak i mangler ved Swecos prosjektering vedrørende vannkvalitet, og at denne årsaken er så vesentlig at det er naturlig å knytte ansvar til denne.

Hva gjelder boblebassenget/fontene er lagmannsretten enig med tingretten, og kommunen synes ikke å ha bestridt dette, at skaden har sin årsak i EntreprenørTeam sitt materialvalg og at EntreprenørTeam alene må bære erstatningsansvaret for dette.

3.5.5 Løse fliser på gulv og vegger i hovedbassenget

Lagmannsretten viser til at det i punkt 3.4.3 ovenfor er konkludert med at anbefalingen og prosjekteringen av flis-på-flis-løsningen i hovedbassenget avvek fra kravet til faglig forsvarlig handlemåte og aktsomhet. Dette har vært en så vesentlig årsak til at flisene løsnet på gulv og vegger i hovedbassenget at det er naturlig å knytte ansvar til det.

Tingretten la følgende til grunn om skadeårsaken:

«Retten kan ikke se at det foreligger utførelsesfeil ved dette arbeidet, og finner det heller ikke sannsynlig at det aggressive vannet har medvirket til skadene. Retten viser til beskrivelsen til arbeidene fra Sweco hvor det i post 223.25.04 fra 23. august 2012 fremgår at gulv og sidevegger i eksisterende basseng skal fuges med «epoxybasert fugemørtel».

Rettens konklusjon er dermed at forbehandlingen av eksisterende flis var mangelfullt prosjektert og at dette er årsak til skadene på bunn og vegger i hovedbassenget. Sweco skulle sørget for at utførelsen av flis på flis arbeidene ble prosjektert med eksempelvis sandblåsing, sliping eller annen tilfredsstillende måte slik at man var sikker på å oppnå god nok vedheft. Alternativt burde Sweco ha anbefalt en annen utbedringsmetode for kommunen.»

Lagmannsretten er enig med tingretten også på dette punktet. Murmester Ola Espelid forklarte i lagmannsretten at det burde ha vært beskrevet en mekanisk forbehandling av betongunderlaget for å sikre tilstrekkelig heft. Også Arne Nesje forklarte at glasuren måtte fjernes/rubbes for å sikre heft, og at manglende heft mellom nytt og gammelt flislag var hovedårsaken til skadene.

Kravet til årsakssammenheng er etter dette oppfylt også hva gjelder skadene som oppsto i hovedbassenget.

3.6 Reklamasjonsspørsmålet

Sweco har anført at Vefsn kommune ikke har reklamert i tide og at eventuelt ansvar derfor må falle bort som følge av at det ikke er reklamert rettidig. Spørsmålet om reklamasjonen er rettidig må bedømmes etter NS 8401 punkt 13.4 andre ledd første punktum, som lyder:

«Etter at oppdraget er avsluttet, kan oppdragsgiveren bare påberope seg prosjekteringsfeil som reklameres innen rimelig tid etter at han oppdaget eller burde oppdaget den.»

Når det gjelder kravene til innholdet i en reklamasjon følger det av Rt-2012-1779 avsnitt 65:

«Mitt syn er etter dette at det må kreves at mangelen gjøres gjeldende for at det skal foreligge en reklamasjon. Det kan imidlertid vanskelig angis generelt hva som kreves for at en mangel er gjort gjeldende. Hva som skal til vil variere blant annet etter kontraktsforholdets art og partenes stilling. Men det bør i alminnelighet ikke stilles for strenge krav. I Norsk kjøpsrett 4. utgave (1999) side 563 gir Krüger uttrykk for at det må oppstilles to vilkår for at det skal foreligge en reklamasjon: «Varslet må informere mottakeren om at kjøperen anser leveransen for å være kontraktsstridig – og det må fremgå at kjøperen vil påberope seg dette som grunnlag for rettslige krav». I forarbeidene til forbrukerkjøpsloven fremholdes at «[d]et vesentlige er at selgeren får et varsel om at kjøperen kan komme til å gjøre krav gjeldende som følge av noe han eller hun mener kan være en mangel», se Ot.prp.nr.44 (2001–2002) side 180. Denne forarbeidsuttalelsen samsvarer godt med det grunnleggende lojalitetshensynet som ligger til grunn for reklamasjonsreglene og gir etter mitt syn et dekkende uttrykk for det krav som generelt bør stilles til innholdet i en reklamasjon.»

Videre uttaler Hans Jakob Urbye i *Kommentarer til NS 8401 og 8402* side 160:

«Reklamasjonen må fremstå som en meddelelse til den ansvarlige (den prosjekterende) om at oppdragsgiveren påberoper seg en prosjekteringsfeil. Det må gis uttrykk for hva denne prosjekteringsfeilen består i. En generelt utformet mishagsytring med prosjekteringen er ikke tilstrekkelig. Heller ikke om man i generell form ramser opp en rekke forhold man er misfornøyd med. Videre må det fremgå at man fremsetter et rettslig krav i forbindelse med det påklagete forhold, eller i det minste et varsel om at man senere vil fremsette et spesifisert krav. I første omgang kan reklamasjonen være nøytral, dvs. at den bare varsler at det senere blir fremsatt et krav, uten at det i første omgang angis hva slags krav eller kravets omfang. Det forutsettes da at det nærmere spesifiserte kravet fremsettes når dette er klarlagt.»

Det er alminnelige lojalitetsbetraktninger, og hensynet til at den annen part får rimelig mulighet for å ivareta sine interesser, som er den primære begrunnelsen for å operere med reklamasjonsregler, jf. Rt-2012-1779 avsnitt 55. Som det fremgår av sitatet fra avsnitt 65 overfor bør det i alminnelighet ikke stilles for strenge krav for at en mangel anses å være «gjort gjeldende». Det samme må gjelde for vurderingen av hva som skal til for at en

prosjekteringsfeil skal anses å være «påberopt», jf. NS 8401 punkt 13.4 andre ledd. En mangel vil ofte være synlig og merkbar og materialisere seg tydeligere før årsakene til mangelen klarlegges. Ofte vil det være mer komplisert og krevende å oppdage at mangler skyldes prosjekteringsfeil som for eksempel svikt ved tegninger eller utydelige materialbeskrivelser. Det må derfor i alle fall ikke stilles strengere krav til reklamasjon for prosjekteringsfeil som kan være vanskeligere å oppdage og klarlegge.

Det sentrale dokumentet er et brev 13. november 2015 fra kommunens bygg- og eiendomssjef Brynjulf Svendsen til Sweco. Partene synes enige om, og lagmannsretten legger uansett til grunn, at kommunen har reklamert rettidig dersom brevet oppfyller kravene til en reklamasjon. Brevet har følgende overskrift: «Kippermoen svømmehall – skader på fliser/fliskonstruksjon. Reklamasjon». Da dokumentet er sentralt, gjengis også resten av det:

«Vi viser til referat fra garantibefaring 28.4.15 samt referat fra møte/befaring den 5.11.15 vedr. skader på fliser og fliskonstruksjon. Slik det framkommer i referat fra møte (oversendt på e-post) er det avdekket store skader på fliser samt underliggende puss/avrettingslag på kantrenner langs barnebasseng og terapibasseng. Det er også avdekket mindre skader i form av sprekker på kantrenneflis i hovedbasseng.

Årsak til skadene er ikke avdekket og det er nå satt i gang et arbeid for å finne skadeårsak og hvilke konsekvenser og tiltak som må forventes. Før vi har foretatt mer grundige undersøkelser har vi valgt å ikke utelukke noen årsakssammenhenger. I henhold til NS 8401 pkt. 13.4 varsles det derfor om mulig reklamasjon for feilprosjektering som kan ha forårsaket skadene som er oppstått. I og med at årsak til skadene kan skyldes feil utførelse vil det derfor bli sendt et tilsvarende brev til Entreprenørteam AS som hadde tømmer/snekkerentreprisen E24 og Elmar Svendsen AS som hadde betongentreprisen E23.»

Som tingretten, har lagmannsretten kommet til at brevet tilfredsstiller kravene til en nøytral reklamasjon etter NS 8401 punkt 13.4. Både overskriften og innholdet lest i sammenheng peker i den retningen. Når det i brevet varsles om «mulig reklamasjon», må det ut fra sammenhengen leses som mulig erstatningsansvar.

Vefsn kommune fulgte deretter det hele opp mer detaljert overfor Sweco etter hvert som skadene utviklet seg og kommunen fikk mer informasjon. Den etterfølgende korrespondansen mellom partene viser også at det på Swecos side ikke har vært tvilsomt at kommunen hadde reklamert. Det vises til kommunens brev med overskrift «Kippermoen svømmehall – skader på fliser. Videre fremdrift reklamasjonssak» datert 5. mars 2016 og Swecos tilsvarende svar til forliksrådet hvor det ble uttalt at:

«Vefsn kommune har reklamert over skader på fliser og kantrenner langs barnebasseng og terapibasseng, samt sprekkskader på kantrenneflis i hovedbasseng, som følge av mulige prosjekteringsfeil den 13. november 2015.»

Sweco videresendte reklamasjonen til sitt forsikringsselskap, deltok i møter, befaringer, og forsøkte selv å bidra til å kartlegge årsakene til skadene. Det ble kontinuerlig jobbet med kartlegging av årsakene til skadene fra kommunens side, og Sweco ble holdt løpende orientert. Da aggressivt vann ble klarlagt som skadeårsak, ble dette, ifølge partsforklaringen fra Brynjulf Brun Svendsen, avfeid av Sweco som prosjekteringsfeil i møte på Steinkjer med kommunen kort tid etter Sintefs rapport.

I søksmålsvarslet 19. mai 2017 fremgår det at «Både prosjekterende og utførende deltok på befaringen med Sintef tidligere denne måneden da forholdet ble avdekket.»

Det følger også av erklæring om forlengelse av foreldelsesfrist av 31. mai 2017 fra Sweco til Vefsn kommune:

«Vefsn kommune reklamerte overfor Sweco Norge AS («Sweco») den 13. november 2015 over skader på fliser/fliskonstruksjon på Kippermoen svømmehall som følge av mulig feilprosjektering.

...

Sweco bekrefter med dette fristforlengelse for eventuelle krav som følge av reklamerte prosjekteringsfeil for Kippermoen svømmehall i ett-1-år fra dags dato.»

Sweco var altså hele tiden i en posisjon hvor selskapet hadde rimelig mulighet til å ivareta sine interesser, sml. LA-2019-23718.

Videre ble Sweco orientert om at skadeomfanget på hovedbassenget var mer omfattende enn først antatt etter nedtappingen. Hovedbassenget ble tappet helt ned når kommunen kunne åpne terapi- og barnebassenget. Brynjulf Brun Svendsen forklarte i lagmannsretten at Sweco ved Letnes ble orientert om at skadeomfanget i form av løse fliser i hovedbassenget var mer omfattende umiddelbart.

Det er etter lagmannsrettens syn ikke krav om ytterligere reklamasjoner vedrørende skadeomfang etter kartlegging av skadeårsak, så lenge Sweco har vært orientert om kartleggingen av skadeårsaker/-omfanget, og vært i stand til å ivareta sine interesser.

Ettersom lagmannsretten har kommet til at det er reklamert i tide, er det ikke nødvendig å gå inn på spørsmålet om adgangen til å gjøre reklamasjonsinnsigelse er falt bort på grunn av passivitet/realitetsdrøftelser. Lagmannsretten bemerker imidlertid at det, sett i lys av eksempelvis LE-2018-187163, er adskillig som taler for at kommunen ville fått medhold også på dette punktet.

Når kommunen har reklamert i tide, er det heller ikke nødvendig å ta standpunkt til om Sweco har opptrådt grovt uaktsomt.

3.7 Forhold på kommunens side som gjør at Swecos ansvar skal reduseres?

I utgangspunktet svarer Sweco fullt ut for utbedring av skader som kan føres tilbake til prosjekteringsfeil, jf. Rt-2001-337. Spørsmålet er om omfanget av Swecos ansvar skal reduseres på grunn av forhold på Vefsn kommunes side, herunder feil gjort av utførende. Byggherren må her identifiseres med den kontraktshjelperen, i dette tilfellet EntreprenørTeam som han har betrodd ansvaret for å utføre en bestemt funksjon i prosjektet, jf. Viggo Hagstrøm og Herman Bruserud, *Entrepriserett*, side 198-199 med videre henvisninger, blant annet til Rt-1917-673.

Utgangspunkt er at det er profesjonsutøverens handlinger og aktsomhet som skal vurderes. Skadelidtes handlinger, her kommunens og utførendes handlinger, må eventuelt vurderes etter reglene om skadelidtes medvirkning, sml. skadeerstatningsloven § 5-1. NS 8401 er i samsvar med dette utgangspunktet. Skadelidtes eget forhold er her tillagt betydning som et ansvarsreduserende forhold, og skadelidtes medvirkning reguleres i NS 8401 punkt 13.3 andre ledd:

«Kan deler av feilen henføres til oppdragsgiverens forhold, eller har han ved uaktsomhet medvirket til det økonomiske tapet, reduseres den prosjekterendes ansvar forholdsmessig.»

For medvirkningsvurderingen etter skadeserstatningsloven § 5-1 første ledd nevnes som momenter som skal vektlegges at ansvar er «rimelig når man tar hensyn til adferden, og dens betydning for at skaden skjedde, omfanget av skaden og forholdene ellers». Lagmannsretten legger til grunn at dette er utslag av alminnelige erstatningsrettslige prinsipper som også vil være retningsgivende ved anvendelse av medvirkningsbestemmelsen i NS 8401 punkt 13.3 andre ledd, jf. HR-2018-872-A avsnitt 78.

Det er, som nevnt i punkt 3.5 ovenfor, flere samvirkende årsaksfaktorer til skadene på Kippermoen, selv om lagmannsretten har kommet til at det er forhold på Swecos side som er så vesentlige at det er naturlig å knytte ansvar til dem for samtlige skader. Mangelfull utførelse og manglende kompetanse fra EntreprenørTeams side har også medført at skadene oppsto og til at de raskere utviklet seg negativt. Tingretten, som også var satt med fagkyndige meddommere, har knyttet noe større ansvar til Swecos prosjekteringsfeil enn til EntreprenørTeams utførelsesfeil. Tingretten har ikke begrunnet sin ansvarsfordeling nærmere. De sakkyndige vitnene har for lagmannsretten ikke kunnet angi hvor stor andel av skadene som kan knyttes til prosjekteringsfeilene, og hvor stor andel som utførende svarer for. Partene selv har viet spørsmålet liten oppmerksomhet. Det forhold at kommunen før ankeforhandlingen inngikk forlik med EntreprenørTeam om at de skal betale kommunen 4 050 000 kroner, er ikke av betydning for lagmannsrettens vurdering av graden av medvirkning.

Lagmannsretten har etter en skjønnsmessig helhetsvurdering av årsaksforholdene, som er drøftet ovenfor i punkt 3.5, kommet til at forhold på utførendes side, som kommunen svarer for, er av et slikt omfang at Swecos ansvar for skadene halveres.

3.8 Avledet anke

Lagmannsretten er kommet til at Vefsn kommunes avledete anke må føre fram og er i hovedsak enig i kommunens anførsler.

Det er ikke grunnlag for å redusere kommunens krav om dekning av utgifter til Sweco i forbindelse med møter med kommunen, befarung i svømmeanlegg, gjennomgang av skaderapporter mv i perioden 2016 – 2018 slik tingretten har gjort. Utgiftene er pådratt i arbeidet med å kartlegge årsakene til skadene og er påregnelige følger av kontraktsbruddet fra Swecos side, og kan i samsvar med hovedregelen kreves erstattet fullt ut.

Tingretten har videre gjort et skjønnsmessig fradrag på 100 000 kroner ved utmåling av utbedringskostnadene ved kantrennene. Lagmannsretten kan ikke se at det er grunnlag for en slik reduksjon. Den opprinnelige prosjekteringen var, som vist i punkt 3.4.3, ikke faglig forsvarlig og det var derfor nødvendig å prosjektere på ny. Sweco har heller ikke anført at den valgte renneløsningen medfører noen standardheving. Utgiftene er direkte følge av manglene og derfor påregnelige, og kan kreves erstattet fullt ut.

Dette medfører videre at kommunen har krav på full erstatning for merverdiavgift som kommunen ikke får kompensert. Dette er en påregnelig følge av kontraktsbruddet og kan kreves erstattet av Sweco. Beløpet på 1 152 417 kroner er ikke bestridt og legges til grunn.

Vefsn kommune har lagt ned påstand om å få dekket forsinkelsesrenter for kravet i avledet anke. Forsinkelsesrentekravet ble i lagmannsretten ikke berørt utover påstanden. Det er heller ikke i anken eller sluttinnlegget problematisert hva som påberopes som grunnlag for kravet, hvilken rentesats som kreves eller hvilket forfallstidspunkt som gjelder. Videre er forsinkelsesrente for hovedkravet ikke noe tema for lagmannsretten. I tingretten var det riktig nok i påstanden krevd forsinkelsesrenter fra forfall til betaling skjer, men tingretten berørte ikke spørsmålet, og tilkjente ikke forsinkelsesrenter. Vefsn kommune har ikke anket over dette.

Under disse omstendighetene finner ikke lagmannsretten grunnlag for å utmåle erstatning for rentetap for beløpet som tilkjennes i den avledete anken, da kravet ikke er sannsynliggjort.

3.9 Oppsummering

Kommunen har fått medhold i at Sweco har opptrådt erstatningsbetingende uaktsomt, men at det er grunnlag for å redusere erstatningen på grunn av forhold på kommunens side. Sweco har ikke anført at andre vilkår for erstatning ikke er oppfylt.

Kommunen har videre fått medhold i sin avledete anke, noe som tilsier at kommunen har krav på å få dekket halvparten av sitt totale økonomiske tap på 9 439 977 kroner av Sweco, til sammen 4 719 989 kroner.

3.10 Sakskostnader

Anken fra Sweco har ikke ført fram, mens Vefsn kommunes avledete anke har ført fram. Det første spørsmålet er om kommunen har «vunnet saken» jf. tvisteloven § 20-2 første ledd, jf. andre ledd.

Kommunen har påstått Swecos anke forkastet. Tingrettens dom innebar at Sweco skulle betale 6 000 000 kroner til kommunen. Lagmannsretten har kommet til at Swecos ansvar skal reduseres til 4 719 989 kroner, noe som utgjør i underkant av 80 % av det beløpet tingretten tilkjente. Vefsn kommune har derfor ikke «fått medhold fullt ut».

Spørsmålet er da om kommunen har fått medhold «i det vesentlige». Dette må først og fremst avgjøres ut fra hvor stor del av det eller de krav saken gjelder, Vefsn kommune har fått medhold i. Det må imidlertid foretas en bredere vurdering hvor det legges vekt på hvor tyngdepunktet i saken ligger, herunder hvilke deler av saken som har tatt lengst tid i retten og krevd mest saksforberedelse, se nærmere Tore Schei mfl., *Tvisteloven*: Kommentirutgave, § 20-2 note 2.1, *Juridika*, Revidert 1. desember 2019 med videre henvisninger.

Tyngdepunktet i saken ligger på spørsmålene om ansvarsgrunnlag og årsakssammenheng, samt spørsmålet om det er reklamert i tide. Her har Vefsn kommune fått medhold på alle punkter. Spørsmålet om den konkrete utmålingen, og omfanget av ansvaret, er viet minimal oppmerksomhet, noe som klart taler for at kommunen har fått medhold i det vesentlige.

Lagmannsretten har videre foretatt en reell, skjønnsmessig fastsettelse av reduksjonen av Swecos ansvar på grunn av forhold Vefsn kommune svarer for, noe som også taler for at kommunen har fått medhold i det vesentlige, jf. Tore Schei mfl.: *Tvisteloven*. *Lovkommentar*, kommentarer til tvisteloven § 20-2 punkt 2.2, *Juridika*.

Etter dette anses Vefsn kommune å ha vunnet saken, og har da krav på full erstatning for sine sakskostnader fra Sweco, jf. tvisteloven § 20-2 første ledd. Lagmannsretten har

vurdert, men ikke funnet at det foreligger tungtveiende grunner som gjør det rimelig å frita Sweco for ansvaret, jf. tvisteloven § 20-2 tredje ledd.

Ankemotpartene har etter tvisteloven § 20-5 første ledd krav på å få dekket sine «nødvendige kostnader ved saken». I vurderingen av hva som er nødvendige kostnader skal det legges vekt på om det «ut fra betydningen av saken har vært rimelig å pådra» kostnadene, noe som peker mot en proporsjonalitetsbedømmelse, jf. HR-2020-611-A avsnitt 67.

Kommunen har krevd sakskostnader for lagmannsretten med 1 255 896 kroner inkludert merverdiavgift. Av dette er 1 133 954 kroner salær. Det er krevd erstatning for 334 timers arbeid fram til ankeforhandlingen og for 123 timers arbeid i forbindelse med ankeforhandlingen, som gikk over fire og en halv rettsdag. Timeantallet under ankeforhandlingen gjenspeiler at kommunen har benyttet både prosessfullmektig og rettslig medhjelper.

Lagmannsretten har ikke noe å utsette på timeprisen, som gjennomsnittlig utgjør ca. 2 480 kroner. Etter lagmannsrettens syn er imidlertid timeantallet for høyt. Kommunen har for lagmannsretten benyttet samme prosessfullmektig og rettslige medhjelper som for tingretten. Arbeidet i tingretten må da i betydelig grad kunne forventes gjenbrukt i lagmannsretten, se HR-2020-611-A avsnitt 69. Saken har stått i vesentlig samme stilling som for tingretten. Timeantallet for saksforberedelsen er omtrent det samme som det den ankende parts prosessfullmektig og rettslige medhjelper – som var nye for lagmannsretten – har oppgitt. Den ankende part har normalt mer arbeid med saksforberedelsen enn ankemotparten.

Lagmannsretten mener et samlet timeforbruk på omtrent 370 timer ville ha vært tilstrekkelig. Det er da lagt til grunn et romslig skjønn. Gitt en timepris på 2 480 kroner, har kommunen da krav på 917 600 kroner inkludert merverdiavgift. I tillegg kommer 121 942 kroner for dekning av utgifter til reise og opphold for prosessfullmektig og rettslig medhjelper, utgifter til vitner, samt ankegebyr på 28 128 kroner for avledet anke. Etter dette tilkjennes 1 067 670 kroner i sakskostnader for lagmannsretten.

Lagmannsretten tar, basert på sitt resultat, også stilling til sakskostnadene for tingretten, jf. tvisteloven § 20-9 første og andre ledd. Saken var fra kommunens side noe annerledes lagt opp i tingretten. Blant annet ble det anført at Sweco og EntreprenørTeam var solidarisk ansvarlige. Påstanden var erstatning fastsatt etter rettens skjønn. Tingretten tilkjente kommunen sakskostnader med 1 300 000 kroner. Lagmannsretten finner – tilsvarende som ovenfor – at kommunen har vunnet også for tingretten, og at det ikke er grunnlag for unntak. Når det gjelder utmålingen, mener lagmannsretten 1 300 000 kroner ligger innenfor det nødvendige. På denne bakgrunn blir tingrettens sakskostnadsavgjørelse stående. Det samme gjelder tingrettens avgjørelse av dekning av utgifter til fagkyndige

meddommere. Dette kommer til uttrykk i domsslutningen ved at anken over tingrettens dom, domsslutningen punkt 3 og 4, forkastes.

3.11 Dekning av utgifter til fagkyndige meddommere

Lagmannsretten har vært satt med fagkyndige meddommere etter begjæring fra begge parter. Det følger av rettsgebyrloven § 2 at begge parter da overfor retten er solidarisk ansvarlig for utgiftene til de fagkyndige meddommerne.

I tråd med det resultatet lagmannsretten har kommet til pålegges imidlertid Sweco å dekke Vefsn kommunes andel av kostnadene til fagkyndige meddommere i forholdet mellom partene. Det fremgår av kommunens sakskostnadsoppgave at den har krevd dette.

Kostnadene til de fagkyndige meddommerne fastsettes av rettens leder i egen beslutning, jf. domstolloven § 105 a.

4 Avslutning

Dommen er enstemmig.

DOMSSLUTNING:

1. Sweco Norge AS dømmes til å betale Vefsn kommune 4 719 989 kroner innen to uker fra forkynnelse av dommen.
2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler Sweco Norge AS til Vefsn kommune 1 067 670 kroner innen to uker fra forkynnelse av dommen.
3. Lagmannsrettens utgifter til fagkyndige meddommere betales av Sweco Norge AS i tråd med lagmannsrettens etterfølgende beslutning.
4. Anken over tingrettens dom, domsslutningen punkt 3 og 4, forkastes.

Ved sin underskrift bekrefter rettens leder at de øvrige dommere har godkjent avgjørelsens innhold, jf. Midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv § 8 annet ledd.

Susann Funderud Skogvang

Gjermund Aasbrenn

Bjørnar K. Leistad

Eystein Abel Engh

Baard Bakken

*Dokument i samsvar med undertegnet original
Cecilie Kaknes (elektronisk signert)*